

UTBILDNINGSTYRELSEN

**Grunderna för läroplanen
för den grundläggande
konstundervisningen,
allmän lärokurs 2005**

Utbildningsstyrelsen

© Utbildningsstyrelsen

Omslag Evia Helsinki Oy

Ombrytning Pirjo Nylund

ISBN 952-13-2446-5

Edita Prima Oy
Helsingfors 2005

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

FÖRESKRIFT

Lagstadgad, bör iakttas

30.3.2005

Dnr 11/011/2005

Giltighetstid

fr.o.m. 30.3.2005 tillsvidare

Rätten att meddela föreskriften följer av:

lagen om grundläggande

konstundervisning

633/1998, 5§

och förordningen om grund-

läggande konstundervisning

813/1998, 1§

Upphäver föreskrift

nr 23/011/1993

Anordnarna av utbildning enligt den allmänna lärokursen i
den grundläggande konstundervisningen

DEN ALLMÄNNA LÄROKURSEN I GRUNDERNA FÖR LÄROPLANEN FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE KONSTUNDERVISNINGEN

Utbildningsstyrelsen har fastställt den allmänna lärokursen för följande konstområden i grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen: musik, ordkonst, dans, framställande konst (cirkuskonst och teaterkonst) och visuell framställning (arkitektur, audiovisuell konst, bildkonst och slöjd).

Utbildningsanordnaren skall göra upp och godkänna en läroplan för undervisningen med beaktande av vad som föreskrivits i dessa grunder.

En läroplan som följer dessa grunder kan tas i bruk 1.8.2005, och den skall tas i bruk senast 1.8.2006.

Utbildningsanordnaren kan inte lämna läroplansgrunderna obeaktade eller avvika från dem.

Generaldirektör

Kirsi Lindroos

Överdirektör

Aslak Lindström

FÖR KÄNNEDOM Undervisningsministeriet

Länsstyrelserna

Finlands Kommunförbund

Finlands musikläroanstalters förbund rf

Finlands konservatorieförbund rf

Medborgar- och arbetarinstitutens förbund KTOL

Esittävien taiteiden oppilaitosten liitto ry

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry

Suomen tanssioppilaitosten liitto STOPP ry

Opetushallitus

Hakaniemenkatu 2, PL 380, 00531 Helsinki, puhelin (09) 774 775, faksi (09) 7747 7865, etunimi.sukunimi@oph.fi, www.oph.fi

Utbildningsstyrelsen

Hagnäsgratan 2, PB 380, 00531 Helsingfors, telefon (09) 774 775, fax (09) 7747 7865, förnamn.efternamn@oph.fi, www.oph.fi

Innehåll

1	Uppgift, värdegrund och allmänna mål för läroplanen för den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs	7
1.1	Den allmänna lärokursens syfte	7
1.2	Värdegrund och allmänna mål	7
2	Undervisningens utgångspunkter	9
2.1	Synen på lärandet	9
2.2	Lärmiljön	9
3	Studiernas uppbyggnad och omfattning	10
3.1	Studiernas uppbyggnad	10
3.2	Studiernas omfattning	10
4	Individualisering av lärokursen och undervisningen	11
5	Bedömning	12
6	Betyg	13
7	Läroplanen	14
7.1	Utarbetandet av läroplanen	14
7.2	Läroplanens innehåll	14
8	Mål och centralt innehåll enligt konstform	15
8.1	Musik	15
8.2	Ordkonst	21
8.3	Dans	28
8.4	Scenkonst	34
	Cirkuskonst	37
	Teaterkonst	40
8.5	Visuella konstarter	41
	Arkitektur	46
	Audiovisuell konst	48
	Bildkonst	50
	Slöjd	52
Bilaga		
	Studiehelheter inom olika konstformer i den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs	55

1 Uppgift, värdegrund och allmänna mål för läroplanen för den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs

1.1 Den allmänna lärokursens uppgift

Grundläggande konstundervisning är sådan målinriktad och från nivå till nivå fortskridande undervisning inom olika områden av konsten som i första hand riktar sig till barn och unga. Läroanstalterna kan även ordna förberedande undervisning för barn under skolåldern samt utbildning för vuxna.

Syftet med den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs är att lägga en grund för elevens känslomässiga, estetiska och etiska växande samt att skapa förutsättningar för ett livslångt konstintresse. Undervisningen har även till uppgift att utveckla och slå vakt om den nationella kulturen samt att främja elevens förmåga att värdesätta andra kulturer och fungera i ett mångkulturellt samhälle.

Konstundervisningens målsättning är att öppna nya möjligheter för eleverna att förstå vad konsten och kulturen innebär. Undervisningens uppgift är även att utveckla elevernas tankeförmåga och kreativitet inom olika livsområden.

Den allmänna lärokursens mål är att eleverna skall utveckla sådana färdigheter och kunskaper som de behöver inom olika livsområden och för att kunna söka sig till fortsatt utbildning.

1.2 Värdegrund och allmänna mål

Enligt den människosyn som ligger till grund för undervisningen är varje människa en unik individ, en aktiv aktör som i sitt eget liv samverkar med andra människor. Undervisningens viktigaste uppgift är att främja elevernas förmåga till kreativt tänkande och handlande. Konstfostrans mål är att främja elevernas mottaglighet

för sinnes- och känslolntryck, utveckla deras studie- och interaktionsfärdigheter samt att utveckla elevernas förmåga att förstå och tolka andra kulturella mönster.

Den grundläggande konstundervisningens mål är att stödja elevernas jagutveckling och främja deras förmåga att strukturera sin verklighet. Eleven bygger upp sin världsbild genom att utforska och med konstens medel uttrycka sina upplevelser och betydelsefulla livsinnehåll. Studiernas viktigaste syfte är att ge eleven tillfälle att skapa och njuta av konst, att vara intresserad av konst och att vilja, kunna och våga ge konsten en personlig tolkning. Vid undervisningen bör man beakta individuella skillnader och stödja varje elevs utveckling utifrån hans eller hennes individuella förutsättningar.

Målet är även att ge eleven handledning i att arbeta fokuserat, målmedvetet och långsiktigt och i att fungera konstruktivt, både individuellt och i grupp.

Inom den allmänna lärokursen ligger tonvikten på tvärkonstnärlighet. Målet är att utveckla samarbetet med andra läroanstalter och instanser som ger konstfostran.

2 Undervisningens utgångspunkter

2.1 Synen på lärandet

Enligt den inlärningssyn som ligger till grund för läroplansgrunderna ses lärandet som en social process genom vilken individen bygger upp kunskaper och färdigheter som skapar en grundval för kulturell samhörighet. Att tillägna sig konst är en långsiktig och helhetsbetonad process som kräver målinriktade studier. Beroende på situationen arbetar eleven under lärarhandledning, i samspel med lärare och grupp, eller självständigt. Läraren har en central roll när det gäller att utveckla elevens studiefärdigheter och att skapa en lärmiljö som ger alla elever möjlighet att göra framsteg.

Eleven har en aktiv roll i studierna och lärandet. Vid undervisningen beaktas elevens tidigare erfarenheter och den värld han lever i. Undervisningen baserar sig på en undersökande och funktionsinriktad inställning till läroämnet. Arbetssätten väljs så att de hjälper eleven att värdesätta det arbete och de arbetsresultat som presteras av alla medlemmar i gruppen

2.2 Lärmiljön

Målet är att lärmiljön skall stödja elevernas växande och lärande och ge dem tillfälle att uppleva framgångar. En god lärmiljö kännetecknas av ett öppet, positivt och uppmuntrande arbetsklimat. Eleven skall få ställa upp egna mål, samt uppmuntras att arbeta självständigt och tillsammans med andra. Eleven skall få hjälp med att finna lämpliga arbetssätt och utveckla sin förmåga att studera målinriktat och långsiktigt.

Lokaler, arbetsredskap och materiel bör erbjuda en god lärmiljö som är trygg i såväl fysiskt och psykiskt som socialt avseende och som gör det möjligt att genomföra studierna i enlighet med grunderna för läroplanen.

I lärmiljön bör man beakta att konstnärligt arbete är en långsiktig och tidskrävande process där färdigheterna utvecklas steg för steg. Eleven lär sig genom att göra, genom att arbeta planmässigt och genom att utveckla sin förmåga att bedöma sitt eget lärande. Tonvikten i undervisningen ligger på att studera och lära tillsammans.

3 Undervisningens uppbyggnad och studiernas omfattning

3.1 Undervisningens uppbyggnad

Den allmänna lärokursen inom de olika konstformerna är uppbyggd av studiehelheter. I grunderna för läroplanen fastställs studiehelheternas mål och centrala innehåll inom de olika konstformerna samt eventuella specialanvisningar om studiehelheternas fullgörande.

Utbildningsanordnaren kan, på basis av de i läroplansgrunderna fastställda målen och innehållen, efter eget val bygga upp sådana från nivå till nivå fortskridande studiehelheter som ger eleverna möjlighet att gå vidare inom sitt valda studieämne och fördjupa och utvidga sitt kunnande. Eleverna kan räkna sig till godo studier som de har fullgjort inom andra konstformer i enlighet med läroanstaltens läroplan.

Utbudet och ordnandet av studiehelheter inom olika konstformer avgörs på lokal nivå med beaktande av de lokala behoven. Studier bör ordnas så att eleverna har möjlighet att flytta från den allmänna lärokursen till den fördjupade lärokursen och vice versa. Utbildningsanordnaren bestämmer hur studiehelheterna skall genomföras.

3.2 Studiernas omfattning

Den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs har en beräknad omfattning om sammanlagt 500 timmar. Som beräkningsgrund har använts en 45 minuters lektion. Utbildningsanordnaren bör se till att de elever som har inlett sina studier har möjlighet att slutföra den allmänna lärokursen i sin helhet. Undervisningen bör ha en sådan omfattning att det är möjligt att uppnå de mål och innehåll som fastställts i läroplanen. Grundläggande konstundervisning enligt den allmänna lärokursen bör ordnas på ett flexibelt sätt som tar hänsyn till konstformens natur, elevens ålder, tidigare kunskaper och färdigheter samt de undervisningsmetoder som används.

Utöver de studiehelheter som hör till den allmänna lärokursen kan läroanstalten erbjuda egna valbara studiehelheter som till mål och innehåll innebär en fördjupning och utvidgning av de studiehelheter som fastställts i grunderna för läroplanen.

4 Individualisering av lärokursen och undervisningen

Läroplanens mål kan individualiseras så att de motsvarar elevens förutsättningar, om eleven på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller därmed jämförbar orsak inte kan studera enligt läroanstaltens läroplan. I sådana fall utarbetas för eleven en individuell studieplan i vilken fastställs studiernas mål och längd, undervisningens genomförande, behövliga stödåtgärder, eventuella prestationer och bedömningsförfarandet

5 Bedömning

Bedömningens syfte är att främja elevernas framgång i studierna. Bedömningen skall ges i en positiv och uppmuntrande anda och hjälpa eleven att ställa upp egna mål. Till en mångsidig, fortlöpande bedömning hör olika former av feedback samt handledning i självvärdering.

Eleven skall få verbal respons på sitt arbete och sina prestationer i muntlig och/eller skriftlig form under hela utbildningen. Formerna för den fortlöpande bedömningen skall fastställas i läroanstaltens läroplan. I avgångsbetyget från den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs används inte sifferbetyg.

6 Betyg

Eleven får avgångsbetyg från den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs efter att ha fullgjort 10 studiehelheter. Alla studiehelheter som eleven har fullgjort skall antecknas i avgångsbetyget.

Eleven skall på begäran ges intyg över fullgjorda studiehelheter.

Avgångsbetyget skall innehålla:

- utbildningsanordnarens och läroanstaltens namn
- uppgifter om den konstform och de studier som avgångsbetyget avser
- elevens namn och födelsetid
- uppgifter om studiernas längd (antal år)
- uppgifter om de studiehelheter som eleven fullgjort och antalet undervisningstimmar inom dessa studiehelheter (som beräkningsgrund används en 45 minuters lektion)
- rektorns underskrift och läroanstaltens stämpel
- uppgifter om den lagstiftning som utbildningen grundar sig på
- datum för erhållande av tillstånd av undervisningsministeriet att ordna utbildningen eller kommunens beslut om godkännande av läroplanen
- omnämmande att den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs består av minst tio studiehelheter
- omnämmande att utbildningen har genomförts enligt de av Utbildningsstyrelsen fastställda grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs 2005.

7 Läroplanen

7.1 Utarbetandet av läroplanen

Utbildningsanordnaren skall för sin verksamhet utarbeta och godkänna en läroplan som baserar sig på de av Utbildningsstyrelsen fastställda grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs.

7.2 Läroplanens innehåll

Läroplanen skall omfatta:

- verksamhetsidén
- värdegrunden och undervisningens allmänna mål, synen på lärandet, lärmiljön och arbetssätten
- undervisningens mål och innehåll för varje studiehelhet
- undervisningsutbudet och undervisningsarrangemangen
- undervisningens omfattning per studiehelhet (som beräkningsgrund används en 45 minuters lektion)
- anvisningar om studiernas längd
- anvisningar om elevbedömning
- bestämmelser om tillgodoräknande av studier som fullgjorts på annat håll
- bestämmelser om betygens innehåll
- bestämmelser om elevantagning
- uppgifter om samarbete med andra instanser.

8 Mål och centralt innehåll enligt konstform

8.1 Musik

Målet för den allmänna lärokursen i musik inom ramen för den grundläggande konstundervisningen är att skapa förutsättningar för ett gott förhållande till musiken och ett självständigt och livslångt musikintresse. Målet är även att främja musikintresset bland vuxna.

Undervisningsmålen utformas utifrån elevernas personliga målsättningar. Tonvikten ligger på musikglädje och elevernas frihet att förverkliga sig själva genom att göra och uppleva. Undervisningens uppgift är att främja elevernas kreativitet och sociala färdigheter.

Undervisningens viktigaste uppgift är att ge eleverna tillfälle att studera och lära sig musik tillsammans och att med hjälp av individuell undervisning ge eleverna färdigheter i att musicera tillsammans.

Målet är att utveckla den nationella musikkulturen och slå vakt om dess livskraft genom att ge studerandena en bred allmänbildning inom musiken. Det är också viktigt att samarbeta med andra läroanstalter och instanser som erbjuder musikundervisning eller annan konstundervisning.

Studiernas uppbyggnad

Läroanstaltens undervisningsutbud baserar sig på de i läroplansgrunderna fastställda studiehelheterna. Studierna enligt den allmänna lärokursen i musik kan vara uppbyggda på två olika sätt, antingen i form av:

- 1) flera olika studiehelheter som ger ett bredare musikaliskt kunnande
- 2) ett antal studiehelheter som ger ett fördjupat musikaliskt kunnande utifrån de mål och centrala innehåll som fastställts för en enskild studiehelhet.

Utbildningsanordnaren fastställer längden och omfattningen av enskilda studiehelheter utifrån de mål och innehåll som har fastställts i läroplanen.

Bland de studiehelheter som anges i läroanstaltens läroplan kan eleven välja antingen flera olika studiehelheter eller ett antal sådana från nivå till nivå fortskridande studiehelheter som ger ett fördjupat musikaliskt kunnande utifrån de mål och centrala innehåll som fastställts för en enskild studiehelhet. Vid planeringen av elevens studier bör man beakta att studiehelheterna skall bilda en helhet som hjälper eleven att uppnå sina mål.

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

Den allmänna lärokursen i musik omfattar studiehelheterna solosång, körsång/ensemblesång, musicera tillsammans, instrumentala studier, musikkännedom, musikteori och tonträffning, fritt ackompanjemang, musikteknologi, världsmusik och tvärkonstnärlighet. Vid undervisningen används mångsidiga arbetsmetoder som främjar elevens lärande och bidrar till att integrera olika ämnesområden och motivkretsar inom musiken.

Inom alla studiehelheter får eleverna handledning i att öva och arbeta självständigt samt handledning i självvärdering av sitt lärande och sina framsteg. Eleverna uppmuntras att musicera och öva tillsammans med andra och att delta i olika framträdanden. Att lyssna på musik är ett viktigt element inom alla musikstudier. Eleverna uppmuntras att delta aktivt i kulturlivet, både som framförare av musik och som publik.

När man fastställer undervisningens mål och centrala innehåll bör man se till att studiehelheternas program är tillräckligt mångsidigt och att de täcker olika tids- och stilepoker inklusive finländsk musik och i all synnerhet samtida musik.

Eleverna uppmuntras till självständig musikutövning. Målet är att de skall få färdigheter i att sjunga, spela, ackompanjera, improvisera, komponera och arrangera musik.

1. Solosång

Syftet är att utveckla elevens sångröst på ett mångsidigt sätt och att ge en bred överblick över olika tidsepoker, stilarter och sångsätt inom vokalmusiken.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- lära känna sin röst
- lära sig sunda röstanvändningsvanor
- lära sig utveckla sin sångröst
- lära sig solistfärdigheter
- lära sig tolka sånger
- lära sig färdigheter som behövs för att musicera tillsammans med andra
- få erfarenheter av att uppträda och utveckla scenvana.

2. Körsång/ensemblesång

Syftet är att utveckla elevens röst och förmåga att musicera tillsammans med andra. I takt med att notläsningsförmågan utvecklas kan programmet utvidgas från traditionell körmusik till moderna kompositioner som använder sig av nya vokala uttrycksformer och annorlunda notationssätt.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- få färdigheter att utveckla rösten och samklngen
- lära sig röstkontroll
- lära sig sjunga som en del av en större helhet
- lära sig läsa noter för körsång
- få en mångsidig inblick i körmusiken och lära sig framföra en mångsidig repertoar
- känna glädjen av att musicera och uppleva musiken tillsammans med andra.

3. Musicera tillsammans

Eleven får handledning i att sjunga och spela tillsammans med andra och i att fungera som medlem av en grupp. I gruppen får eleven inspiration att musicera och öva sig i musik.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- lära sig musicera tillsammans med andra under handledning och självständigt
- få färdigheter att utveckla samklngen
- lära sig musicera samspelt med andra musiker och sångare
- lära sig ta ansvar för att ordna olika slags musiktillfällen där man musicerar tillsammans
- förstå betydelsen av stämövningar när man musicerar tillsammans
- få erfarenheter av att uppträda och utveckla scenvana.

4. Instrumentala studier

Undervisningens mål är att ge eleven handledning i att utveckla ett rent och musikaliskt rikt och kreativt uttryck.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- utveckla sin spelteknik
- lära sig läsa noter och spela prima vista
- lära sig tolka en mångsidig repertoar
- lära sig spela tillsammans med andra och utveckla färdigheter i solospel
- få scenvana och lära sig förmedla sitt musikaliska tänkande till publiken.

5. Musikkännedom

Eleverna får bekanta sig med olika musikepoker och stilarter, och breddar samtidigt sin förståelse av olika fenomen inom samhället och konsten. I studierna bör utöver musiklyssnande även ingå konsertbesök där eleverna får tillfälle att uppleva hur den totala musikupplevelsen är uppbyggd av flera olika delmoment.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- lära sig lyssna koncentrerat på musik
- lära känna kompositioner från olika musikaliska tids- och stilepoker
- lära känna olika musikstilar
- lära sig analysera och förstå olika kompositioner
- lära sig att bedöma musik
- lära sig att utnyttja de olika musiktjänster som finns att tillgå.

6. Musikteori och tonträffning

Vid undervisningen av musikteori och tonträffning ligger tonvikten på teoriinläring genom att göra, spela och sjunga själv. Det övergripande målet är att utveckla notläsningsförmågan. Centrala delområden är rytm, melodi, intervall, skalor och klangfärger.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- lära sig läsa noter
- lära sig att kombinera teoriundervisningen med praktiskt musicerande
- lära sig att tänka musikaliskt
- förstå musikaliska lagbundenheter
- lära sig att strukturera musiken.

7. Fritt ackompanjemang och improvisation

Målet för undervisningen är att eleven skall lära sig att använda sina instrumentala färdigheter i olika situationer.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- få färdigheter att uttrycka sina musikaliska tankar och idéer genom att improvisera och producera ljud och musik
- lära sig att spela efter ackord och på gehör
- lära sig improvisation och transponering och att frigöra sig från notbildsbundet spelande
- lära sig rytmisering och frasering i olika stilar
- lära sig olika ackompanjemangsstilar
- utveckla sin spelteknik.

8. Musikteknologi

Målet för studierna i musikteknologi är att eleven skall få grundläggande färdigheter i att utnyttja informationsteknologi inom studier och musikutövning. Utöver de grundläggande dator- och internetfärdigheterna får eleven lära sig att arbeta med datorstödd musikproduktion.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- lära sig använda datorn i sina studier
- lära sig utnyttja webbpedagogiska resurser och andra internetbaserade möjligheter
- förstå funktionsprinciperna för musiknotations- och inspelningsprogram
- lära sig programfunktioner som används för att skapa och bearbeta notblad
- kunna producera musik med hjälp av datateknik.

9. Världsmusik

Syftet med studierna i världsmusik är att eleven skall bekanta sig med olika musikkulturer och lära sig att uppfatta musiken som en del av kulturen.

Till undervisningens mål och centrala innehåll hör att eleven skall

- bekanta sig med olika länders och folks musikstilar och musikhistoria
- lära känna olika instrument och olika spelsätt
- bekanta sig med olika musikkulturer genom att lyssna på musik och genom att musicera.

10. Tvärkonstnärlighet

Målet för studierna i tvärkonstnärlighet är att göra musikundervisningen mångsidigare och hjälpa eleven att bredda sin konstförståelse.

Målet är att eleven skall

- bekanta sig med en annan konstform
- sätta sig in i denna konstforms kognitiva och tekniska grunder
- tillägna sig metoder som gör det möjligt att på ett levande sätt åstadkomma en helhet som kombinerar musiken med denna konstform.

Centralt innehåll:

- konstformens historia, bakgrund och grundläggande teknik
- konstformens traditioner och studiekultur samt grundläggande terminologi
- i mån av möjlighet studiebesök (t.ex. konstutställningar, teater, dansföreställningar).

Förberedande undervisning i musik

Syftet med den förberedande musikundervisningen är att ge barnet sådana musikaliska upplevelser, kunskaper och färdigheter som skapar en grund för ett gott musikförhållande och musikintresse senare i livet. Barnet utvecklar sin förmåga att lyssna på musik, uppleva musik och uttrycka sig med musikens medel. Musikens element (rytm, form, harmoni, melodi, dynamik och klangfärg) utgör det centrala innehållet i undervisningen. Genom upplevelser och med lekens medel får barnet öva upp sitt musikminne och sin förmåga att lyssna på musik, till stöd för den kognitiva, känslomässiga, motoriska och sociala utvecklingen.

Vuxenutbildning i musik

Vid planering och ordnande av vuxenutbildning bör beaktas att vuxna studerande kan ha mycket olika kunskaps- och färdighetsnivå, intresseinriktning och motivation. Inom vuxenpedagogiken ligger tonvikten på självständighet och eget initiativ och vid undervisningen bör man beakta de vuxnas förmåga att själva styra sitt lärande och övande. Förutsättningen för att studierna skall lyckas är att de studerande själva får delta i planeringen och utvärderingen av studierna. Ett starkt engagemang och en stark önskan att lära sig och utvecklas utgör ett viktigt stöd för lärandet och kan kompensera för bl.a. de fysiska begränsningar som äldre studerande kan ha. Det är viktigt att ta hänsyn

till de studerandes individuella behov. Även inom vuxenutbildningen är det viktigt med socialt samspel och med uppmuntrande och positiv feedback.

Individualisering av lärokursen och undervisningen

Vid individualisering av lärokursen och undervisningen bör studiernas musikfostrande syfte beaktas. Av eleven förutsätts förmåga att tillgodogöra sig undervisningen. I målsättningen framhävs musikupplevelsen samt utvecklandet av elevens musikkunskaper och musikfärdigheter utifrån elevens individuella förutsättningar. Undervisningen kan genomföras både som individuell undervisning och som gruppundervisning.

8.2 Ordkonst

Målet för undervisningen i ordkonst är att berika elevens språk och fantasi. Eleven utvecklar sin tankeförmåga och lär sig gestalta sin värld genom skrivande och litteraturstudier.

Undervisningen i ordkonst skall ge eleverna mångsidiga upplevelser, utveckla deras förmåga till inlevelse och utvidga deras ordförråd samt hjälpa dem att bygga upp en egen identitet och finna ett personligt uttryck. Tonvikten ligger på glädje, lek och uttrycksfrihet. Elevernas intresseinriktningar beaktas vid uppläggnings av undervisningen. Eleverna uppmuntras till socialt samspel och möten med andra generationer och kulturer.

I undervisningen behandlas språklig framställning i skrift, tal och bild, med tonvikt på såväl språklig mottaglighet som språkligt uttryck. Eleverna får bekanta sig med läsande och skrivande i dess traditionella former och med de möjligheter som de nya medierna har att erbjuda. Genomgående teman i undervisningen är läsning av olika slags skönlitterära texter och andra texter som hör till ordkonstens område samt medieläskunnighet och mediekritik.

Tonvikten i undervisningen ligger på skapande växelverkan mellan olika konstformer och impulser från teater, bildkonst, musik, dans och cirkuskonst. Samarbetet med dessa konstformer genomförs i form av gemensamma projekt.

Studiernas uppbyggnad

Läroanstalten bygger upp sitt undervisningsutbud utgående från de studiehelheter som fastställts i grunderna för läroplanen.

De tio studiehelheter som ingår i undervisningen i ordkonst är planerade enligt elevernas ålder och tidigare studier. Dessa helheter kan man i ordkonstskolor och ordkonstgrupper tillämpa på det sätt man finner bäst, antingen genom att kombinera olika helheter eller genom att fördjupa undervisningen inom en eller flera helheter.

Vid uppläggningsen av undervisningen bör man ta hänsyn till att eleverna kan vara mycket olika i fråga om språklig bakgrund och interaktionsförmåga.

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

1. Att gestalta sin värld

Målet är att eleven skall

- göra iakttagelser om sig själv och sin omgivning
- upptäcka stoff till berättelser i sin egen livshistoria och närmiljö
- berika sin fantasi och utvidga sitt ordförråd
- utveckla sitt muntliga och skriftliga uttryck
- använda sig av biblioteket för att bekanta sig med litteraturens mångfald.

Centralt innehåll:

- användning av iakttagelser av närmiljön samt egna erfarenheter och intressen som stoff för berättandet
- berättelser om mig själv, min familj och släkt, samt samspelet mellan olika generationer
- söka och utveckla ett eget uttryck genom att pröva på olika sätt att skriva
- mångsidig utvidgning av ordförrådet
- att presentera sin favoritbok för andra
- förena upplevelse och handling: ett verk eller projekt som kombinerar olika konstformer, baserat på en text eller erfarenhet som är viktig för en själv.

2. Berättelsens strukturer och begrepp

Målet är att eleven skall

- bekanta sig med hur en berättelses intrig är uppbyggd
- lära sig känna igen olika strukturer i en berättelse

- lära sig begrepp som används inom fiktionen
- upptäcka hur man kan skapa fiktion utgående från det man själv har upplevt
- hitta på egna äventyr och hjältefigurer
- öva sig i att lägga upp en berättelse.

Centralt innehåll:

- berätta, läsa, se och höra olika typer av berättelser
- berättelsens centrala begrepp: personer, berättare, miljö, intrig, ämne och tema
- konsten att bygga upp en berättelse: inledning, avhandling, avslutning och olika vändpunkter
- persongestaltning: personernas ambitioner och konflikter
- bekanta sig med olika miljöer på ett upplevelsemässigt plan
- användning av tankekarta för att bygga upp berättelsens intrig och persongestalter
- ur det egna livet söka stoff till en äventyrsberättelse och ett hjälteporträtt, samt att skriva en berättelse.

3. Språkets mångformighet

Målet är att eleven skall

- lägga märke till hur språket används i olika sammanhang
- förstå skillnaden mellan fakta och fiktion
- uppfatta och experimentera med olika stilmedel
- bekanta sig med dramat som litterär genre och med teaterns uttrycksformer
- utveckla ett djupare och mångsidigare uttryck genom sinnesupplevelser och språklekar
- pröva på att skriva utifrån olika roller.

Centralt innehåll:

- att leva sig in i olika persongestalters situation och skriva utifrån olika roller
- monolog och dialog
- bekanta sig med skådespel, hörspel och teater
- språkrytmen; känsloläget inverkan på texten
- söka och utveckla ett personligt uttryck
- leka med språket
- text och rörelse, text och ljud, text och bild
- att (utifrån en läsupplevelse) skapa ett tillstånd som erbjuder sinnesupplevelser och ger inspiration till en egen text.

4. Återkommande teman inom ordkonsten

Målet är att eleven skall

- lära känna sitt eget språks historia och nutidsfenomen
- bekanta sig med sin egen kulturs och andra kulturers stora berättelser och myter
- lära sig att känna igen arketypiska berättelser och gestalter
- bli förtrogen med folksagor och moderna sagor.

Centralt innehåll:

- magiska historier och gestalter i litteraturen och i de egna berättelserna
- läsa och berätta spökhistorier och urbana legender
- symboler och de vanligaste arketyperna
- bekanta sig med skapelseberättelser och legender
- den aristoteliska och mytiska narrativa strukturen
- bekanta sig med muntlig tradition och med olika tidsepokers litterära verk och språkliga uttryck
- skapa en mytisk berättelse utgående från den egna hemortens berättelser och människor.

5. Olika verkligheter och berättartekniska grepp

Målet är att eleven skall

- kunna uppfatta skillnaderna mellan realism och fantasi
- kunna leta rätt på och identifiera de grundläggande elementen inom olika genrer
- bekanta sig med olika former av humor
- bygga upp en egen fantasivärld.

Centralt innehåll:

- mångsidig bekantskap med fantasins värld
- verkligt och övernaturligt, i andras och egna berättelser
- humorns stilmedel: ironi, satir, parodi och omvända världar
- studera miljöbeskrivningen som betydelsebärande element i berättelsen och persongestaltningen
- skapa en egen fantasivärld och skriva en berättelse som utspelar sig där.

6. Berättarens och textens metamorfoser

Målet är att eleven skall

- lägga märke till förvandlingar i de världar som beskrivs i litterära verk
- ge akt på stilbyte, språklig variation och bildspråklighet i texten

- utvidga sin kulturkännedom om andra länder och folk och deras berättartraditioner
- lägga märke till hur ord förvandlas till dikt, skådespel, hörspel eller film.

Centralt innehåll:

- litterära metamorfoser i intrig, persongestaltning och språk
- skriva om samma ämne med olika stil, utifrån olika genrer, med olika stilmedel, för olika syften
- poesin som litterär genre samt begrepp som används inom poesin: diktjag, strof, vers, rytm, versmått, bild, upprepning
- olika berättarlösningar
- subkulturer som danare av persongestalter
- olika kulturers bildvärldar, motiv, hjältar och grundläggande värderingar
- författarens förvandlingar: den egna stilen och dess utveckling, egna teman och variationer på dem
- skriva en berättelse om förvandling.

7. Texten i världen

Målet är att eleven skall

- bekanta sig med textens väg från manus till publikation samt få en orientering i det litterära fältets verksamhet och dess aktörer
- pröva på att skriva tidningstexter
- lära sig att beakta textens syfte och målgrupp
- pröva på att påverka genom sina texter
- genomföra en helhet baserad på en egen idé och informera om den.

Centralt innehåll:

- bekanta sig med skrivandet som yrke: en författare och någon annan yrkesskribent
- besök på ett förlag eller en tidningsredaktion
- texter avsedda att påverka, t.ex. kolumn, kåseri, insändare, recension, pamflett
- en publikation eller framställning för en specifik målgrupp, t.ex. webbsida, tidning, antologi.

8. Jag som konstnär

Målet är att eleven skall

- söka sin egen stil och genre
- söka stoff och teman för sitt skrivande och bearbeta sina egna texter
- förstå betydelsen av att få och ge feedback

- lära sig att bedöma sitt eget arbete
- utforska sina tankar och upplevelser i syfte att utveckla sin uttrycksförmåga.

Centralt innehåll:

- jag som författare, t.ex. poet, prosaist, författare av person-, tema-, språk- eller intrigbaserade texter
- skriftliga reflektioner över den egna författarrollen
- olika tekniker (t.ex. synopsis, miljöstudie, insamling av stoff) som hjälp för att skriva och strukturera en berättelse
- reflektioner över de egna värderingarna och föreställningarna utifrån en berättelse och dess persongestalter
- analys och bedömning av egna och andras texter samt feedback
- läsning och diskussion av en bok om kreativt skrivande
- medvetet utforskande och utvecklande av det egna språkbruket
- ett större slutarbete.

9. Berättelser i nya medier

Målet är att eleven skall

- fördjupa sitt internetkunnande samt sin medieläs- och skrivkunnighet
- pröva på att skriva för olika medier
- observera hänvisningar till andra texter / intertextualitet
- reflektera över det ansvar man har som sändare respektive mottagare av ett budskap.

Centralt innehåll:

- analys och produktion av olika medietexter
- reklamens värld och berättelser
- bedömning av tillförlitligheten hos en text och den information den förmedlar
- webbsidor om litteratur och kreativt skrivande
- böcker och tidningar på internet; användning av bibliotekens webbtjänster
- att sätta upp en egen litterär webbplats.

10. Möten mellan olika konstformer

Målet är att eleven skall

- lära sig att tolka verk som kombinerar olika konstformer
- förena upplevelse med handling
- få en inblick i en annan konstform vid sidan av ordkonsten
- förstå att ett tema, ett konstverks tes eller budskap, kan uttryckas genom olika tekniker inom olika konstformer

- förstå ordkonstens särart i relation till andra konstformer
- pröva på interaktion och samarbete som ett led i utövandet av ordkonst.

Centralt innehåll:

- söka textuella och idémässiga referenser i konstnärlig framställning
- analysera hur ett ämne, tema eller budskap uttrycks inom olika konstformer på deras eget språk
- kombinera en text med rörelse, tyg, ljud, fotografi, video etc.; pröva på interaktion med andra konstformer
- en föreställning eller ett verk som kombinerar olika konstformer
- en reflekterande text om upplevelser och tankar kring ett tvärkonstnärligt projekt.

Förberedande undervisning i ordkonst

Samspel genom glädje och lek

Målet är att eleven skall

- leka och fantisera
- uppmuntras till samspel med andra: lyssna, berätta och läsa
- öva sig i att göra iakttagelser med alla sina sinnen
- få en inblick i ordkonstens mångformighet.

Centralt innehåll:

- sagoberättande individuellt och i grupp
- interaktiva sagostunder
- lek med ord
- folksagor och litterära sagor, dikter och folkdikter
- skapa egna sagofigurer och sagovärldar
- leka med och beskriva olika sinnesintryck och använda dem i en berättelse
- lekar som övar upp förmågan att uttrycka sig och dramatisera.

Vuxenutbildning i ordkonst

Vuxenutbildningen grundar sig i tillämpliga delar på de mål och centrala innehåll som fastställts för den allmänna lärokursen i ordkonst. Vuxenstuderande handleds i att arbeta på egen hand och i att tillämpa uppgifter och kunskaper på ett självständigt sätt. De handleds i att läsa och bekanta sig med olika former av skönlitterära och andra texter inom ordkonstens område och att dra nytta av dem i sitt

eget skrivande. Medieläskunnighet och mediekritik är centrala studie- och diskussionsteman. Vid planeringen av undervisningen bör man beakta att det kan finnas stora skillnader mellan de studerande i fråga om kunskaps- och färdighetsnivå.

I undervisningen bör man vinnlägga sig om att skapa ett inspirerande och socialt interaktivt studieklimat. Undervisning kan erbjudas under hela läsåret eller i form av kortare kurser. Studierna består av såväl närundervisning som perioder av självständiga studier. Undervisningen kan ges individuellt och i form av gruppundervisning.

Individualisering av undervisningen

Vuxenstuderande är vanligen inriktade på antingen poesi, prosa eller journalism, och bör därför i något skede av studierna erbjudas tillfälle till specialisering. I samband med det självständiga arbetet får de handledning i att upprätta en individuell studieplan.

Bedömning

Eleverna skall få fortlöpande feedback som grupp och individuellt. De får även öva sig i självvärdering. Feedbacken skall vara uppmuntrande och fortlöpande. Elevernas arbeten kan ges ut i antologiform, och eleverna skall få handledning i att delta i tävlingar för att på så vis få tillfälle att erhålla offentlig respons.

8.3 Dans

Målet för undervisningen i den allmänna lärokursen i dans är att eleven skall få uppleva dans- och rörelseglädje. Undervisningens syfte är att ge eleven tillfälle att uppleva och förstå dansen genom fysisk verksamhet och skapande aktivitet samt genom att tillägna sig kunskap. Ett på egna erfarenheter baserat personligt förhållande till dansen skapar en grund för en positiv inställning till kulturen och ett livslångt intresse för dans. Att uttrycka sig och att uppträda är en viktig del av studierna och har till funktion att främja elevernas kreativitet och konstnärliga uttryck samt hjälpa dem att utveckla en sund självkänsla.

Undervisningens mål är att ge eleverna vägledning i att arbeta långsiktigt och att förstå repetitionens betydelse vid träning och lärande. Dansundervisningen bidrar till elevernas fysiska och psykiska välbefinnande och hjälper dem att utveckla sunda hälso- och kostvanor.

Undervisningens syfte är att uppmuntra eleverna att delta som dansare och publik i olika dansevenemang och lära sig utnyttja olika kulturtjänster. Vid planeringen av undervisningen beaktas de könsrelaterade inlärningsskillnader som förekommer i olika åldersgrupper.

Studiernas uppbyggnad

Studierna i den allmänna lärokursen i dans består av tio studiehelheter. Eleven väljer bland de studiehelheter som läroanstalten erbjuder. Studierna enligt den allmänna lärokursen i dans kan bestå av flera olika, från nivå till nivå fortskridande, studiehelheter inom en och samma dansgren eller av kombinationer av olika studiehelheter. Utbildningsanordnaren fastställer de olika studiehelheternas längd och omfattning utifrån de mål och innehåll som fastställts i läroplanen.

Utöver de studiehelheter som ingår i den allmänna lärokursen i dans kan läroanstalten erbjuda egna valbara studiehelheter som till mål och innehåll innebär en fördjupning och breddning av de studiehelheter som fastställts i grunderna för läroplanen.

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

Utgångspunkten för samtliga studiehelheter som behandlar olika dansgrenar är att eleven skall förstå dansens uppbyggnad av olika element. I den valda dansgrenen utvecklar eleven sitt danstekniska och konstnärliga uttryck och bekantar sig bl.a. med dansgrenens grundläggande rörelsematerial och terminologi.

Studiehelheten *Etniska danser* omfattar bl.a. folkdanser från olika länder, t.ex. afrikansk dans, flamenco och karaktärsdanser. Studiehelheten *Tidens fenomen* omfattar tidstypiska dansstilar med rötter i exempelvis ungdomskulturen (musik, video, film). *Scenframträdande* utgör en separat studiehelhet, och ingår också i de studiehelheter som behandlar olika dansgrenar samt i andra studiehelheter.

Ett viktigt tema i dansstudierna är tvärkonstnärlighet: i dansundervisning och dansframträdanden ingår vanligen även musik, visuella konstarter och teateruttryck. Tvärkonstnärligheten gör dansundervisningen mer mångsidig och hjälper eleven att bredda sin konstförståelse. Eleven får baskunskaper om olika konstformer och en inblick i hur de kan fungera i kombination med varandra. Samtidigt får eleven tillfälle att med hjälp av andra konstformer utveckla sina starka sidor inom dans och uttryck.

Läroanstalten kan erbjuda egna studiehelteter där man lyfter fram innovationer och utnyttjar läroanstaltens starka sidor inom dansundervisningen: t.ex. tidigare okända dansformer eller tekniska möjligheter, eller fördjupad undervisning i traditionella dansgrenar och dansformer.

För att eleverna skall kunna tillägna sig danskonsten är det viktigt att det finns ett fungerande socialt samspel där man gör och upplever saker tillsammans.

1. Klassisk balett

Målet är att eleven skall

- lära känna den klassiska balettens tradition och dess olika element, såsom teknik, terminologi, uttryck och stil
- utveckla sitt danstekniska och konstnärliga uttryck.

Centralt innehåll:

- den klassiska balettens stil och tradition
- dansgrenens traditioner och studiekultur
- dansgrenens dans- och musikhistoria
- koreografiska och konstnärliga uttryck
- färdigheter i att uppträda
- dansteknik
- improvisation.

2. Modern dans

Målet är att eleven skall

- lära känna den moderna dansens olika element, såsom teknik, terminologi, uttryck och stil
- utveckla sitt danstekniska och konstnärliga uttryck
- finna en egen rörelseform och ett eget rörelsematerial och bekanta sig med olika rörelseformer.

Centralt innehåll:

- den moderna dansens grundläggande rörelsematerial och terminologi
- förstå bakgrunden till den moderna dansens traditioner och olika inriktningar
- förena teknik och improvisation
- färdigheter i att uppträda.

3. Jazzdans

Målet är att eleven skall

- lära känna jazzdansens tradition och dess element, såsom

- terminologi, teknik, uttryck och stil
- utveckla sitt eget danstekniska och konstnärliga uttryck
- lära känna jazzdansens historia och nutid
- förstå musikrytmens betydelse inom jazzdansen.

Centralt innehåll:

- grundläggande rörelsematerial och terminologi
- jazzdansens bakgrund och historia
- övningar inriktade på att finna ett personligt rörelseuttryck
- rytmiskhet, isolation
- färdigheter i att uppträda.

4. Finländsk folkdans

Målet är att eleven skall

- förstå den finländska kulturen och dess regionala särdrag
- förstå grunderna i finsk folkdansteknik
- känna till den finländska folkdansens historia och nutid
- behärska de grundläggande dansrytmerna och känna igen vissa speciella rytmer
- lära känna den sångtradition som hör ihop med folkdanserna
- utveckla sitt eget danstekniska och konstnärliga uttryck.

Centralt innehåll:

- fotteknik, steg och dansgrepp
- den finländska traditionen av sånger, rim, ramsor och lekar
- dansgrenens traditioner och studiekultur
- den östliga, västliga, allmänfinländska och nya finländska folkdansen
- dansgrenens dans- och musikhistoria
- dansgrenens rytmik och musikens dynamiska variation.

5. Etniska danser

Målet är att eleven skall

- känna till dansgrenens tradition och dess element, såsom teknik, terminologi, uttryck och stil
- utveckla sitt eget danstekniska och konstnärliga uttryck
- förstå dansgrenens folkliga och kulturella särdrag.

Centralt innehåll:

- dansgrenens grundläggande rörelsematerial och terminologi
- dansteknik
- dansgrenens konstnärliga uttryck
- dansgrenens traditioner och studiekultur
- dansgrenens dans- och musikhistoria.

6. Tidens fenomen

Målet är att eleven skall

- bekanta sig med tidstypiska dansstilar
- känna till dansgrenens element, såsom teknik, terminologi, uttryck och stil
- utveckla sitt eget danstekniska och konstnärliga uttryck.

Centralt innehåll:

- dansgrenens rörelsematerial, terminologi och kultur
- kropps kontroll
- ungdomens danskulturer
- olika stilarter och deras bakgrund.

7. Scenframträdanden

Målet är att eleven skall

- förstå dansen som en form av scenkonst och som en interaktion mellan dansare och publik
- förstå dansverket som en syntes av olika konstformer och som en helhet bestående av olika faser och element
- kunna uttrycka sig med dansens medel och våga använda sina uttrycksfärdigheter i samband med framträdanden
- förstå danskonstverket som en process.

Centralt innehåll:

- det egna uttrycket och framträdandet
- bekanta sig med scenografi, kostymering, koreografi och maskering
- utarbeta ett manus eller en synopsis
- bekanta sig med olika delområden vid produktionen av en föreställning.

8. Tvärkonstnärlighet

Målet är att eleven skall

- bekanta sig med en annan konstform
- sätta sig in i denna konstforms kognitiva och tekniska grunder
- tillägna sig metoder som gör det möjligt att på ett levande sätt åstadkomma en helhet som kombinerar dansen med denna konstform.

Centralt innehåll:

- konstformens historia, bakgrund och grundläggande teknik
- konstformens traditioner och studiekultur samt grundläggande terminologi

- i mån av möjlighet studiebesök (t.ex. konstutställningar, konserter, teaterföreställningar).

9. Danskunskap

Målet är att eleven skall

- kunna skapa sig en helhetsbild av konstdansen
- kunna uppfatta konstdansens mångformighet
- förstå den västerländska konstdansen som en del av danskulturen i vidsträckt bemärkelse
- uppfatta konstdansen som konstform
- bekanta sig med den egna danstraditionens historiska och kulturella bakgrund
- lära sig att bedöma det som de ser och kunna motivera sina åsikter.

Centralt innehåll:

- bekanta sig med dansens olika stilarter och tekniker
- dansens historia
- bekanta sig med koreografin och musiken till olika dansverk
- egenskaper som är utmärkande för olika dansgrenar.

10. Läroanstaltens egen studiehelhet

Målet är att studiehelheten skall

- stödja elevens framsteg inom dansstudierna
- främja elevens färdigheter och kunskaper inom dansundervisningen och dansgrenen i fråga.

Centralt innehåll:

- dansgrenens bakgrund och grundläggande teknik
- i mån av möjlighet studiebesök (t.ex. konstutställningar, konserter, teaterföreställningar) som främjar studiehelhetens mål
- dansgrenens traditioner och studiekultur samt grundläggande terminologi.

Förberedande studier i dans

Målet för de förberedande studierna i dans är att utveckla barnets kreativitet, kroppskännedom och självkänsla. Genom övningar i lekform främjas barnens sociala färdigheter och inlärningsförutsättningar. Undervisningens syfte är att väcka dansglädje, att främja utvecklingen av barnens uttrycksförmåga och uppmuntra dem till ett långsiktigt intresse för dans.

Vuxenutbildning i dans

Inom vuxenutbildningen följer man de mål och centrala innehåll som fastställts för den allmänna lärokursen i dans. Vid uppläggningsen av undervisningen bör man dock beakta de studerandes livserfarenhet, fysiska kondition och intresseinriktning. Tonvikten i undervisningen kan t.ex. ligga på att upprätthålla och förbättra rörligheten, utveckla uttrycksförmågan och kreativiteten, och på att lyfta fram existerande färdigheter och nya talanger; tonvikten kan även ligga på rekreation och avslappning eller på att bekanta sig med dansen som kulturform.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja elevens utveckling på dansens område och uppmuntra till långsiktigt och planmässigt arbete.

Bedömningen är en interaktiv process vars syfte är att främja studierna. Både elevens självvärdering och feedbacken från gruppen och läraren har en viktig roll. Bedömningen skall gälla utförandet, inte elevens personliga egenskaper, och responsen skall ges fortlöpande i olika studiesituationer under loppet av studierna.

Bedömningen skall vara uppmuntrande och främja lärandet. Bedömningen kan gälla bl.a.:

- aktivitet och flit
- närvaro och koncentration
- initiativförmåga
- kunnande inom dansgrenen
- förmåga att fungera i grupp
- förmåga att ta emot feedback och använda sig av den i dans eller träning
- dansteknik
- uttryck.

8.4 Scenkonst

Inom den allmänna lärokursen i scenkonst finns inriktningalternativen *cirkuskonst* och *teaterkonst*.

Målsättningen för inriktningalternativen i scenkonst är att främja elevernas kreativitet, bidra till deras kognitiva, känslomässiga och estetiska utveckling samt förbättra deras förmåga att arbeta målmed-

vetet och långsiktigt. Undervisningens syfte är att främja utvecklingen av en positiv självbild och en sund självkänsla.

Undervisningens mål är att skapa tillfällen för eleven att utveckla sitt personliga uttryck och sina kunskaper och färdigheter. Undervisningen ger en djupare kännedom om cirkus- och teaterkonst och bättre förutsättningar att uppskatta sitt eget och andras scenkonstarbete. Målet är att eleverna skall utveckla ett positivt förhållande till scenkonsten. Undervisningen ger en orientering i konstformens historia och dess moderna uttrycksformer och erbjuder tillfällen till nyskapande verksamhet. Målet är att ge eleverna ett uppfattning om cirkus- och teaterkonstens internationella karaktär. Undervisningen präglas av en kulturpluralistisk hållning.

Cirkus- och teaterkonsten kännetecknas av mångkonstnärlighet och växelverkan med andra konstformer, vilket bör beaktas i undervisningen.

Studiernas uppbyggnad

Innehållet i den allmänna lärokursen inom den grundläggande undervisningen i scenkonst kan bestå av endera eller båda inriktningsoptionerna. Studierna är uppbyggda av grund- och verkstadsstudier, sammanlagt tio studieenheter (5 + 5 inom cirkuskonst och 6 + 4 inom teaterkonst). I fråga om samtliga studier som berättigar till avgångsbetyg gäller att eleven bör visa den som utfärdar betyget att studierna har fullgjorts.

Utbildningsanordnaren fastställer studieenheternas mål, innehåll, namn, längd, omfattning och genomföringssätt enligt de mål och centrala innehåll som fastställs i grunderna för läroplanen.

Den allmänna lärokursen i scenkonst kan innehålla valbara studieenheter, vilka även kan ordnas i samarbete med den grundläggande undervisningen i andra konstformer. Dessa studieenheters mål och innehåll fastställs av utbildningsanordnaren i utbildningsanordnarens egen läroplan. Utbildningsanordnaren kan även bestämma att studieenheter ska ingå bland de tio obligatoriska studieenheter.

Uppläggning av undervisningen

Scenkonstens mångkonstnärlighet och bredd ställer krav på långsiktighet i studierna, vilket bör beaktas vid uppläggningsplaneringen. Lärandet är en mognadsprocess. Vid undervisningens uppläggning bör elevens ålder och utvecklingsnivå beaktas.

Lärmiljön bör motsvara den allmänna lärokursens mål och innehåll samt erbjuda en trygg fysisk omgivning och sådan utrustning som lämpar sig för undervisning i cirkus- och teaterkonst.

Undervisningen kan ges i form av vecko-, kurs- eller flerformsundervisning.

Förberedande undervisning i scenkonst

Den förberedande undervisningen har leken som utgångspunkt. Tonvikten ligger på kroppsövningar och iakttagelser med sinnenas hjälp, samt på att främja utvecklingen av fantasi och initiativförmåga. Eleven får handledning i att arbeta långsiktigt. Eleverna får öva sig i att delta och fungera i grupp och får lära sig att diskutera sitt eget och andras arbete.

Den förberedande undervisningen i cirkuskonst ger eleven en orientering i cirkuskonst samt handledning i kroppsövningar i grupp och övningar i att använda cirkuskonstens vokabulär.

Den förberedande undervisningen i teaterkonst ger eleven en orientering i grunderna i teateruttryck. Utvecklingen av elevens personliga uttryck främjas med hjälp av sagor och berättelser samt genom roll- och teaterlekar. Eleven får lära sig att använda teaterkonstens vokabulär.

Vuxenutbildning i scenkonst

Vid planeringen av vuxenutbildning bör man beakta de studerandes intresseinriktning samt deras tidigare studier och erfarenheter av scenkonst. De studerande skall handledas i att utarbeta en egen studieplan utgående från läroanstaltens läroplan, och få handledning i att studera självständigt. I undervisningen bör man vinnlägga sig om att skapa ett inspirerande och socialt interaktivt studieklimat. För vuxenutbildningen gäller samma mål och innehåll som fastställts för grund- och verkstadsstudierna enligt de olika inriktningsalternativen. Inom vuxenutbildningen framhävs betydelsen av uppföljning och självvärdering av det egna arbetet och lärandet.

Individualisering av lärokursen och undervisningen

Vid en individualisering av lärokursen och undervisningen bör man beakta att studiernas mål skall vara förenliga med grunderna för läroplanen för scenkonst. Eleven förutsätts ha förmåga att tillgodogöra sig undervisningen. Tonvikten i undervisningen ligger på det upp-

levelsemässiga planet och bör ta hänsyn till elevens individuella målsättningar. Undervisningen kan genomföras individuellt eller i grupp.

Bedömning

Bedömningen bör ges fortlöpande och uppmuntra elevens lärande. Eleven skall få respons på sitt arbete i samband med lektionerna. Utformningen och omfattningen av den årliga bedömningen skall fastställas i utbildningsanordnarens läroplan. Under hela sin utbildning skall eleven få öva sig i självvärdering och handledas i interaktiv bedömning av sitt arbete. Eleven skall få vägledning i att dokumentera och följa med sitt eget lärande. Bedömningens syfte är att uppmuntra eleven att förkovra sig i scenkonstens arbetssätt och uttryck.

Bedömningen gäller hur väl eleven har uppnått scenkonstundervisningens allmänna mål och målen för sitt inriktningsalternativ.

Elevens inriktningsalternativ bör framgå av betyget.

Inriktningsalternativ

Cirkuskonst

Målet är att ge eleven en orientering i olika cirkusgrenar (akrobatik, luftakrobatik, balanskonst, jonglering och trollerikonst) och deras uttrycksformer. Eleven tillägnar sig sådana kunskaper och färdigheter som behövs inom olika cirkusgrenar och får lära sig att arbeta tvärkonstnärligt. Studier i cirkuskonst innebär träning och utveckling av fysiska färdigheter samt fortlöpande undervisning i kroppsvård.

Undervisningen ger eleven erfarenhet av att planera och genomföra cirkusnummer och cirkusföreställningar. Färdigheter som behövs för att uppträda hör till lärokursens centrala innehåll. I verkstäderna ligger tonvikten på att utveckla elevens konstnärliga uttrycksförmåga inom den cirkusgren som eleven har valt till sin egen.

Studier i cirkuskonst innebär undersökande, individuell träning. Eleven lär sig genom att göra och genom egna erfarenheter. Lärandet är en tidskrävande process där man måste ta hänsyn till elevernas ålder samt deras aktuella fysiska och psykiska utvecklingsstadium. Under studiernas lopp övergår man från gruppundervisning till mer individuellt inriktad undervisning. I samband med verkstadsundervisningen får eleven erfarenheter av samarbete med utövare av olika cirkusgrenar och experter på olika konstformer.

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

Cirkuskonstens grunder studiehelheterna 1–5

Studiehelheterna syftar till att ge eleven en orientering i cirkus som konstform och grunderna i cirkuskonst: teknikundervisning, kroppskännedom, cirkusens historia, cirkuskunskap och uppvisning. Tonvikten i undervisningen ligger på utvecklandet av interaktionsförmågan. Eleven bör ges mångsidiga tillfällen att delta i produktionsprocessen och i planeringen av kulisser, ljussättning, cirkusdräkter och maskering.

Studierna i cirkuskonst inleds med en introduktion i lekens form. Eleven får bekanta sig med olika cirkusgrenar och öva sig i grundläggande cirkustekniker och kroppsvård. Vid valet av övningar beaktas elevernas fysiska färdigheter och koordinationsförmåga.

Under studiernas lopp får eleven övning i att uppträda och får vara med om att sätta upp en cirkusföreställning i grupp. Eleven får bekanta sig med cirkuskonstens grundläggande begrepp och ges handledning i att ansvara för sin egen kroppsvård.

I grundstudiernas slutskede väljer eleven en egen cirkusgren att förkovra sig i. Eleven får handledning i valet av en egen cirkusgren och i dess uttrycksformer, teknikträning och kroppsvård. Eleven skall under handledning sätta upp en föreställning, antingen individuellt eller i grupp.

Till studierna hör att bekanta sig med en cirkus och dess verksamhet, och i mån av möjlighet även med cirkusföreställningar.

Verkstadsstudier i cirkuskonst studiehelheterna 6–10

I verkstäderna fördjupas det cirkuskonstnärliga uttrycket, tekniken och cirkuskunnandet. Man kan samarbeta med andra konstformer, bjuda in experter på olika områden, gå på cirkusföreställningar, göra studiebesök och ge gästspel med egna produktioner.

Undervisningens syfte är att främja och utveckla elevens individuella uttryck.

Undervisningen är inriktad på att utveckla elevernas färdigheter i att uppträda och deras konstnärliga uttryck inom en eller flera cirkus-

grenar. De får undersöka och analysera sitt eget och andras arbete. Eleverna planerar och genomför offentliga föreställningar och bekantar sig med hur man sätter upp en produktion. Undervisningen syftar till att utveckla elevens förmåga till självständigt arbete.

Cirkuskonstens mångformighet studiehelhet 6

Undervisningen syftar till att utforska cirkuskonstens mångformighet och ge en orientering i cirkus som mångkonstnärlig konstform. Eleven lär sig hur man kan använda musik samt ljud- och ljusdesign. Eleven bekantar sig med cirkusutstyrelse och maskering samt planerar cirkusdräkter.

Cirkuskonstens historia och nutid studiehelhet 7

I undervisningen bekantar man sig med cirkusens historia och nutid samt med olika cirkusformer. Eleven får söka fram information om cirkusens historia och nutid genom självständigt experimenterande och med hjälp av litteratur och webbmateriäl. Till studiehelheten hör även studier i kroppsvård och underhåll av cirkusredskap.

Uppsättning av ett cirkusnummer studiehelhet 8

Under denna studiehelhet sätter eleven upp ett cirkusnummer inom sin egen cirkusgren. Eleven övar in sitt cirkusnummer under lärarens ledning. Under övningarna och vid framförandet ligger tonvikten på elevens tekniska kunnande inom sin egen cirkusgren. Eleven får handledning i planeringen av cirkusnumrets visuella uttryck. Eleven utvecklar sin förmåga att fungera som medlem av en arbetsgrupp.

Provföreställningar studiehelhet 9

Studiehelhetens syfte är att stödja utvecklingen av elevens konstnärliga uttryck. Eleven uppmuntras att sätta upp provföreställningar under lärarens övervakning och öva sig i sin egen cirkusgren på egen hand.

Uppsättning av ett cirkusnummer på egen hand studiehelhet 10

I det sista skedet av studierna får eleven handledning i att på egen hand planera och sätta upp ett cirkusnummer inom sin egen cirkusgren. Eleven får lära sig att dokumentera de olika faserna i utformningen av cirkusnumret. Särskild vikt läggs vid elevens konstnärliga och tekniska kunnande inom sin egen cirkusgren.

Teaterkonst

Studierna i teaterkonst lär eleven att tolka innebörden i sina upplevelser och uttrycka sina tankar, känslor och strävanden med teaterkonstens medel.

Studierna bygger på grupparbete och upplevelsebaserat lärande genom görande.

Eleven lär sig att bedöma sitt arbete i interaktiva situationer.

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

Teaterkonstens grunder

studiehelheterna 1–6

Under studiehelheterna bekantar sig eleverna med grunderna i teaterkonst och olika teaterformer. Tonvikten ligger på träning av interaktionsförmågan, gruppbaseade teateraktiviteter samt uppövning av uttrycks- och iakttagelseförmågan genom teater- och rollekar. Undervisningen syftar till att främja utvecklingen av en personlig konstsyn.

Eleven bekantar sig med olika delområden av teaterkonsten: skådespelarkonst, dramaturgi, regi, kostym och smink, scenografi samt ljus- och ljuddesign. Eleven får scenvana och mångsidig erfarenhet av den arbetsprocess som ligger bakom en teaterföreställning. Till studierna hör även att sätta upp en liten teaterproduktion. Eleven får vägledning i att diskutera och bedöma sitt eget och andras arbete med användning av de begrepp som används inom teaterkonsten.

Till studierna hör att bekanta sig med en teater och dess verksamhet, och i mån av möjlighet även med teaterföreställningar.

Verkstadsstudier i teaterkonst

studiehelheterna 7–10

I verkstäderna fördjupas det teaterkonstnärliga uttrycket, tekniken och teaterkunnandet. Man kan samarbeta med andra konstformer, bjuda in experter på olika områden, gå på teaterföreställningar, göra studiebesök och ge gästspel med egna produktioner.

Introduktion i olika teaterformer

studiehelheterna 7

Eleven bekantar sig med en eller flera teaterformer (musikteater, dockteater, dansteater, fysisk teater och interaktiv teater). Eleven

skall delta i planeringen och genomförandet av en teaterföreställning.

Introduktion i olika delområden av teaterkonsten studiehelheterna 8

Eleven bekantar sig med ett eller flera delområden av teaterkonsten: skådespelarkonst, dramaturgi, regi, scenografi, ljud- och ljusdesign, kostym och smink. Eleven skall medverka i uppsättningen av en teaterföreställning och få personlig erfarenhet av teaterprocessen och av att fungera som medlem av en arbetsgrupp. I verkstaden sätter eleverna upp en offentlig föreställning.

Introduktion i teaterkonstens mångformighet studiehelheterna 9

Eleven bekantar sig med teaterns historia och med moderna teaterformer genom att själv skapa teater och genom text- och föreställningsanalys. Eleven får erfarenhet av experimenterande och undersökande teater.

Sätta upp en teaterföreställning studiehelheterna 10

Eleverna fördjupar sina färdigheter i att uppträda. Undervisningen syftar till att främja och utveckla elevens personliga uttryck. Eleverna utforskar, analyserar och vidareutvecklar sin konstnärliga uttrycksförmåga. De bekantar sig med arbetet på en teaterproduktion genom att var för sig eller i grupp planera och genomföra en offentlig föreställning.

I undervisningen använder man sig av de metoder som används inom utbildningen i skådespelarkonst, eller av andra metoder som främjar individuellt arbete.

8.5 Visuella konstarter

Inom den allmänna lärokursen i visuella konstarter finns inriktningssalternativen *arkitektur*, *audiovisuell konst*, *bildkonst* och *slöjd*.

Inom inriktningssalternativet för arkitektur lär sig eleven att förstå, tolka och bedöma olika fenomen i omgivningen som har samband med arkitekturen. Eleven får pröva på att uttrycka sig inom olika delområden av arkitekturen (byggnadsplanering, möbel- och inredningsplanering, landskapsplanering, stadsplanering samt installations- och miljökonst). Eleven får lära sig att arkitektur är tillämpad

konst och att byggande kräver kunskaper och färdigheter på många olika områden.

Inom inriktningsalternativet för audiovisuell konst lär sig eleven att uttrycka sig inom olika delområden av de audiovisuella konstarterna (animation, dataspel, webbkonstverk och andra former av multimedia som kombinerar ljud, musik och bild). Eleven får lära sig att tolka och bedöma audiovisuella alster som visas i olika medier samt att förstå den audiovisuella kulturens betydelse i det moderna samhället.

Inom inriktningsalternativet för bildkonst lär sig eleven att uttrycka sig inom olika delområden av bildkonsten (visuellt uttryck, visuella medier, kulturarv, bruksföremål och formgivning samt visuella fenomen i naturmiljöer och byggda miljöer). Eleven får lära sig att förstå, tolka och bedöma bildkonstfenomen i det moderna samhället ur historisk, etisk och estetisk synvinkel.

Inom inriktningsalternativet för handarbete lär sig eleven att uttrycka sig inom olika delområden av handarbetskonsten (planering och tillverkning av föremål, planering och tillverkning av textilier och kläder samt miljöplanering och -byggande). Handarbetsuttrycket tar sin utgångspunkt i kulturarvet, ett tvärkonstnärligt arbetssätt och kännedom om naturen. Eleven lär sig att uppskatta handarbetsfärdigheter och förstå handarbetets kulturella innebörd.

Studiernas uppbyggnad

Studierna inom den allmänna lärokursen i visuella konstarter består av ett eller flera inriktningsalternativ. Studierna är uppbyggda av grund- och verkstadsstudier, sammanlagt tio studiehelheter (6 + 4). I fråga om samtliga studier som berättigar till avgångsbetyg gäller att eleven bör visa den som utfärdar betyget att studierna har fullgjorts.

Utbildningsanordnaren fastställer studiehelheternas mål, innehåll, namn, längd, omfattning och genomföringssätt enligt de mål och centrala innehåll som fastställts i grunderna för läroplanen.

Den allmänna lärokursen i visuella konstarter kan innehålla valbara studiehelheter, vilka även kan ordnas i samarbete med den grundläggande undervisningen i andra konstformer. Utbildningsanordnaren kan i sin läroplan bestämma att dessa studier skall inräknas bland de tio obligatoriska studiehelheterna.

Undervisningens uppläggnig

Vid uppläggnig av undervisningen bör man ta hänsyn till de visuella konstarnas karaktär. Tonvikten ligger på att reflektera över egna upplevelser, tankar och känslor, och att uttrycka dem i visuell form. Arbetet med olika material och tekniker kräver tid. Under de sex första studiehelheterna bör man ordna tillräckligt långa undervisningspass, och under verkstadsstudierna bör undervisningspassen vara längre än under grundstudierna. Uttrycksförmågan, kunskaperna och färdigheterna i de visuella konstarnas utvecklas genom långsiktiga studier som framskrider i lugn takt. Undervisningen kan ges i form av vecko-, kurs- eller flerformsundervisning. Läroplanen bör utformas så att den möjliggör samarbete mellan olika konstformer.

Gemensamma mål för de olika inriktningalternativen för de visuella konstarnas

Målet för den allmänna lärokursen i visuella konstern inom den grundläggande konstundervisningen är att utveckla elevens förmåga att fungera i ett interaktivt informationssamhälle. Syftet är att utveckla färdigheterna i visuellt tänkande så att eleven kan få en uppfattning om det visuella uttryckets bredd och mångskiktade karaktär. Elevernas eget konstnärliga arbete ger dem möjlighet att definiera sitt förhållande till naturen och kulturen, och hjälper dem att förstå, analysera och tolka innebörden i olika visuella fenomen som möter dem i samhället. Syftet är att studierna skall hjälpa eleverna att förstå konstens betydelse i deras eget liv.

Visuella färdigheter

Eleverna skall

- utveckla sin förmåga att tänka, lära sig att strukturera världen med hjälp av det sedda och upplevda
- lära sig att strukturera sitt eget arbete och reflektera över det
- lära sig att använda sina egna tankar, föreställningar, känslor, kunskaper och färdigheter i sitt konstnärliga uttryck
- lära sig de visuella konstarnas begrepp och vokabulär och kunna använda dem.

Uttryck

Eleverna skall

- lära sig att uttrycka sina tankar och känslor visuellt
- lära sig sådana kunskaper och färdigheter som de behöver i sitt uttryck

- lära sig att använda nödvändiga redskap, arbetsmetoder och material samt att göra bruk av dem i sitt arbete
- lära sig att tillämpa sina kunskaper och färdigheter vid planeringen och genomförandet av sitt arbete
- lära sig att söka inspiration för sitt arbete ur naturen, den byggda miljön, historiska objekt, museer och utställningar, andra konstformer, facklitteratur och medier samt av professionella utövare av visuella konstarter och andra konstformer
- lära sig grunderna i att underhålla sina redskap och att använda sina material på ett ändamålsenligt och tryggt sätt som är förenligt med en hållbar utveckling.

Utveckling av ett positivt förhållande till kulturen

Eleven får lära sig

- att ta fram information om sin egen kulturs och andra kulturers livsstil, visuella konstarter, historia, nutid och kulturarv, samt att jämföra dem med varandra
- att värdesätta och bedöma sin egen kultur och andra kulturer
- att känna ansvar för naturen och livsmiljön.

Sociala och interaktiva färdigheter

Eleven får lära sig

- att ta initiativ
- att utveckla sin koncentrationsförmåga, sin känslighet, sin inlevelseförmåga och sitt självförtroende
- att ta ansvar för sitt eget och gruppens arbete
- att arbeta i växelverkan med gruppen och det omgivande samfundet
- att använda sig av kulturtjänster.

Utveckling av omdömesförmågan

Eleven får lära sig

- värdesätta, tolka och bedöma sina egna och andras arbetsprocesser, lärande och resultat
- bedöma visuella konstverk och alster, naturliga och byggda miljöer samt mediamiljöer.

Förberedande undervisning i visuella konstarter

Undervisningens syfte är att främja en positiv självbild och en sund självkänsla. Målet är att eleven skall få positiva erfarenheter och upplevelser av visuella konstarter. Den förberedande undervisningen skapar en grund för fortsatta studier i visuella konstarter. Eleven övar sig i att uttrycka sina tankar och känslor med visuella medel genom

att bekanta sig med grunderna i det visuella uttrycket samt genom att pröva på olika material och arbetssätt. Eleven övar sig i formgivning och öga-hand-koordination. Tonvikten ligger på att göra mångsidiga iakttagelser och använda sig av dem i bildarbetet. Arbetet är helhetsbetonat och funktionellt samt upplevelse- och flersinnesinriktat. Det viktigaste i arbetet är leken och upptäckarglädjen. Eleven övar sig i att ta hänsyn till andra och koncentrera sig på arbetet samt att hålla ordning på sitt arbetsutrymme och sina arbetsredskap.

Till undervisningen hör också att besöka museer och utställningar samt att bekanta sig med konstnärers, arkitekters och hantverkars arbete. Målet är att eleven skall förstå vikten av att odla sitt intresse för konst. Vid undervisningen bör man ta hänsyn till elevens kultur- bakgrund, ålder och utvecklingsstadium.

Vuxenutbildning i visuella konstarter

Vid planering av vuxenutbildning bör man beakta de studerandes intresseinriktning samt deras tidigare studier och erfarenheter av visuella konstarter. De studerande skall handledas i att utarbeta en egen studieplan utgående från läroanstaltens utbildningsutbud. I undervisningen bör man vinnlägga sig om att skapa ett inspirerande och socialt interaktivt studieklimat. De studerande skall få handledning i att studera självständigt.

För vuxenutbildningen gäller samma mål och innehåll som fastställts för grund- och verkstadsstudierna enligt de olika inriktningsalternativen.

Individualisering av lärokursen och undervisningen

Vid en individualisering av lärokursen och undervisningen bör man beakta att studiernas mål skall vara förenliga med målen för de visuella konstarterna. Eleven förutsätts ha förmåga att tillgodogöra sig undervisningen. I undervisningen betonas elevens egna målsättningar och visuella konstupplevelse. Undervisningen kan ges individuellt eller i grupp.

Bedömning

Bedömningen bör ges fortlöpande och uppmuntra elevens lärande. Eleven skall få respons på sitt arbete också under lektionerna. Utformningen och omfattningen av den årliga bedömningen fastställs av utbildningsanordnaren i läroplanen. Eleven får öva sig i självvär-

dering under hela sin utbildning. Eleven skall vägledas i att dokumentera sitt eget lärande och följa sin egen utveckling. Bedömningen gäller hur väl eleven har uppnått de gemensamma målen för de visuella konstarterna och målsättningen för sitt eget inriktningssalternativ.

Elevens inriktningssalternativ bör framgå av betyget.

Inriktningssalternativ

Arkitektur

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

Målet för undervisningen enligt den allmänna lärokursen i arkitektur är att eleven skall förstå hur människan påverkar naturmiljöers och byggda miljöers kvalitet, och att miljöns kvalitet har betydelse för människans välbefinnande. Eleven lär sig att granska utbyggnaden av miljön som en fortlöpande process som styrs av kulturella värderingar, näringslivet, samhällsligt beslutsfattande, planering och medborgardeltagande. Målet är att väcka elevernas engagemang för miljöskydd och en hållbar utveckling av miljön samt att utveckla deras förmåga att värdesätta och bevara kulturarvet och ställa krav på att nya och förnyade miljöer skall hålla god estetisk och funktionell standard.

Undervisningen utgår från elevernas egna erfarenheter och iakttagelser, deras eget strukturellt-materiella arbete samt deras egna reflektioner över begreppsliga frågor. Undervisningen i arkitektur tar sin utgångspunkt i kulturen och kulturarvet och anknyter till en omfattande multidisciplinär vetenskaplig och konstnärlig kunskapstradition. Eleven fördjupar sitt förhållande till omgivningen genom att utveckla sin mottaglighet för sinnesintryck, sin iakttagelseförmåga och sin rumsuppfattning. Till de viktigaste arbetsmetoderna hör att utforska och observera omgivningen med hjälp av flera sinnen, att utnyttja sin fantasi och intuition samt att använda sig av kreativ problemlösning. Under hela sin utbildning får eleven utveckla sin förmåga att uttrycka sig skriftligt och muntligt. Målet är att eleverna skall lära sig samarbeta med andra och som aktiva medborgare engagera sig i utvecklingen av sin egen miljö.

Arkitekturens grunder studiehelheterna 1–6

Grunderna i arkitektur består av sex (6) studiehelheter. Studiehelhe-

ternas mål och centrala innehåll är uppbyggda så att de stegvis fördjupas och blir mer mångsidiga för varje nivå. I undervisningen bör man beakta elevens ålder och utvecklingsstadium.

Undervisningens syfte är att eleven skall öva sig i att använda arkitekturens begrepp och uttrycksmedel. Målet är att eleven skall utveckla sin observationsförmåga och sina färdigheter att tolka, förstå, bedöma och begreppsligt beskriva olika fenomen i sin omgivning samt att förmedla sina iakttagelser till andra. I undervisningen tar man upp värderingar och särdrag som kännetecknar byggda miljöer i den egna kulturen och i andra kulturer.

Tonvikten i undervisningen ligger på miljöupplevelser av olika slag. I arbetet får eleven öva sig i tredimensionellt uttryck och rumslig gestaltning. I undervisningen reflekterar man över hur olika rum påverkar människan och över rummets betydelse för den sociala samvaron. Målet är att eleven skall få mångsidig övning i att använda olika material, arbetsätt och arbetsredskap som behövs för att avbilda miljön och under arbetets gång lära sig att lösa problem på ett kreativt sätt. Undervisningen skall främja elevens förmåga att tillämpa egna idéer och tidigare kunskaper och färdigheter.

Eleven bekantar sig med den byggda miljöns olika nivåer (möbler, rum och rumskomplex, byggnader och byggnadskomplex, samhällen och kulturmiljöer) och granskar dem ur estetisk, ändamålsenlighets-, fysiologisk, teknisk, strukturellt-materiell, ekonomisk och ekologisk synvinkel.

I undervisningen ingår möten med företrädare för olika yrken inom byggandet.

Verkstadsstudier i arkitektur studiehelheterna 7–10

Målet för verkstadsstudierna är att bredda elevens kännedom om olika fenomen inom byggande och arkitektur.

Eleven fördjupar sina uttrycksfärdigheter och kunskaper samt sin förmåga att verbalisera sina tankar och känslor om olika delområden av arkitekturen (bruksföremål och möbler, rum, bostäder och offentliga lokaler, byggnader, byar och städer samt större landskapshelheter). Eleven bekantar sig med arkitekturen ur användarens och upplevarens synvinkel. Målet är att eleven skall förstå de processer som påverkar utbyggnaden av miljön samt den enskilda individens påverkningsmöjligheter.

Eleven bekantar sig med olika tidsepokers och kulturers arkitektur och kulturhistoria. I samband med studiebesök får eleven bekanta sig med arkitekturtyrket och olika yrken som påverkar utbyggnaden av miljön samt byggnadsprocessens olika faser. Eleven får en uppfattning om arkitekturen och utbyggnaden av miljön som ett historiskt kontinuum, och lär sig att förstå denna utveckling som ett led i den allmänna samhällsomvandlingen.

I undervisningen ingår möten med företrädare för olika yrken inom byggandet.

Förberedande undervisning i arkitektur

I undervisningen utforskas närmiljön och hembygdens byggnadstraditioner. Tonvikten ligger på att eleverna skall få utveckla sin rumsuppfattning med hjälp av rörelseuttryck och arbete i tre dimensioner samt genom att fotografera, teckna och måla. De får bekanta sig med material, arbetssätt och redskap som används inom arkitekturen och vid avbildning av miljön.

Vuxenutbildning i arkitektur

Inom vuxenutbildningen ligger tonvikten på de studerandes egna mål, medborgardeltagande, skötsel och underhåll av byggda miljöer, renoveringsbyggande samt arkitekturens historia, nutid och framtid. Tonvikten i undervisningen ligger såväl på upplevelser som på kunskaper och färdigheter.

Audiovisuell konst

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

Målet för undervisningen i audiovisuell konst är att utveckla en sådan förståelse av audiovisuell konst och mediekultur som krävs i det moderna samhället. Syftet är att eleven skall förstå det audiovisuella berättandets kulturella och sociala innebörd och dess multimediekarakteristik.

Audiovisuell konst är en konstform som kombinerar musik, ljud, visuellt uttryck, litteratur och teater i linjär eller icke-linjär tid. Audiovisuellt berättande är en av den moderna konstens uttrycksformer.

Målet för undervisningen är att främja utvecklingen av elevens fantasi och personliga uttryck samt elevens förmåga att tolka audiovi-

suell konst och förstå att den förmedlar en eller flera människors uppfattningar om olika livsfenomen. I undervisningen får eleven handledning i att samarbeta med andra och att arbeta långsiktigt.

Grunderna i audiovisuell konst studiehelheterna 1–6

I undervisningen bör man ta hänsyn till elevernas ålder och utvecklingsstadium. Eleverna lär sig det audiovisuella berättandets element: tid, rytm, rum, ljus, färg och rörelse. Eleverna övar sig i att bygga upp berättelser med hjälp av bilder, ljud och musik, och lär sig att i sitt arbete använda sig av sina egna iakttagelser och föreställningar. Eleverna övar sig i linjärt och icke-linjärt berättande. Eleverna lär sig analysera hur dataspel är uppbyggda. Målet är att de skall förstå den kulturella innebörden i audiovisuella alster som visas i olika medier.

Undervisningens syfte är att eleven skall lära sig att tolka andras filmer och filmens olika uttrycksformer samt att själva producera filmer. Eleverna lär sig att förstå filmens många betydelseskikt som konstform och medium, och lär sig att reflektera över begreppen "fiktio" och "sanningsenlighet" inom filmen. Eleverna bekantar sig med filmkonstens historia. De utforskar sina egna medieanvändningsvanor och lär sig betydelsen av åldersgränser för film. De lär sig att granska audiovisuella alster ur estetisk och etisk synvinkel.

I samband med arbetet med att producera filmer och dataspel övar eleverna upp sin uttrycksförmåga och sina tekniska färdigheter. De bekantar sig med olika inspelningsmetoder och grunderna i efterbehandling av bild, musik och ljud, och lär sig att använda ett editeringsprogram.

Verkstadsstudier i audiovisuell konst studiehelheterna 7–10

I verkstäderna fördjupar eleven sina färdigheter i filmuttryck, med tonvikt på icke-linjärt berättande. Verkstadsstudierna omfattar bl.a. audiovisuella medier, animation, dataspel och webbmedier.

Multimedier och tvärkonstnärliga projekt är en del av undervisningen. Eleverna övar sig i att använda olika uttrycksformer och tekniker som de behöver i sitt arbete. Syftet är att eleverna skall utveckla sitt mediekunnande. De får bekanta sig med televisionen som medium och med videons användningsmöjligheter inom medie- och spelvärlden. Genom att göra saker själva lär de sig att känna igen och analy-

sera olika audiovisuella medel som används inom information och reklam. De lär sig att göra webbsidor och att kombinera olika uttrycksэлемент i ett webbmedium.

Förberedande undervisning i audiovisuell konst

Eleverna övar sig i olika grundläggande färdigheter som de behöver för att göra en bildberättelse. Med hjälp av olika redskap får de göra bildserier baserade på korta berättelser eller sagor, och med hjälp av olika tekniker får de skapa små uppsättningar som kombinerar ljud och musik. De får pröva på att själva producera ljud och musik.

Vuxenutbildning i audiovisuell konst

I vuxenutbildningen ligger tonvikten på de studerandes intresseinriktning samt på medieindustri, innehållsproduktion och den audiovisuella konstens internationella strömningar.

Bildkonst

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

Målet för den allmänna lärokursen i bildkonst är att utveckla elevens förmåga att uttrycka sig i bildform samt att tolka bilder och bedöma dem kritiskt. Målet är att eleverna skall lära sig att inhämta de kunskaper och färdigheter de behöver för att utveckla sitt visuella uttryck och öva sig i att använda dessa kunskaper och färdigheter. Tonvikten i undervisningen ligger på utvecklingen av den visuella allmänbildningen, tanke- och iakttagelseförmågan samt kreativiteten.

Vid undervisningen i bildkonst får eleven handledning i att uttrycka sina tankar, föreställningar och känslor i bildform samt i att verbalisera sitt arbete och använda sig av olika material och tekniker på ett mångsidigt sätt. I arbetet ligger tonvikten på fantasi, intuition och sinneskunskaper. Undervisningen är problemcentrerad och interaktiv. Målet är att eleven skall utveckla ett utforskande och fördomsfritt arbetssätt. Undervisningen är uppbyggd kring tematiska helheter. Eleven uppmuntras att arbeta både på egen hand och tillsammans med andra samt att bedöma och värdesätta sitt eget och andras arbete.

Undervisningens centrala innehåll omfattar teckning och målning, skulptur, arkitektur och miljöplanering, formgivning, grafik, kera-

mik, textilkonst, fotografi, film och video, serier, miljökonst och social konst, performancekonst och visuella medier, mångkonstnärliga arbetsformer samt konsthistoria.

Bildkonstens grunder studiehelheterna 1–6

Studiehelheternas mål och centrala innehåll är uppbyggda så att de stegvis fördjupas och blir mer mångsidiga för varje nivå. Undervisningen är tematiskt uppbyggd och beaktar elevens ålder och utvecklingsstadium.

Målet är att eleven skall lära sig visuella tankefärdigheter och grundläggande färdigheter i att skapa bilder inom flera olika delområden av bildkonsten samt utveckla sitt personliga visuella uttryck. Eleven övar sig i att använda bildens visuella grundelement samt bekantar sig med olika material och olika teknikers visuella möjligheter. Eleven övar sig i att använda material och arbetsredskap på ett ändamålsenligt och tryggt sätt som är förenligt med en hållbar utveckling. Eleven lär sig att analysera bilder inom bildkonst och vardagsmiljö samt utvecklar sin kännedom om kultur, nutidskonst och konsthistoria. Eleven får bekanta sig med bruksföremål och grunderna i formgivning samt med naturmiljöer och byggda miljöer.

Det visuella arbetet baserar sig på elevens iakttagelser, föreställningar och fantasi. Eleven övar sig i att tolka och verbalt bedöma sitt eget och andras arbetande och arbeten.

Verkstadsstudier i bildkonst studiehelheterna 7–10

Verkstadsstudierna kan ordnas inom flera bildkonstområden eller med tonvikt på ett specifikt område på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Målet är att eleverna skall utveckla sin konstnärliga uttrycksförmåga på ett eller flera områden av bildkonsten och fördjupa sina kunskaper och färdigheter. De får bekanta sig närmare med olika tekniker och material som de kan använda som medel för sitt personliga uttryck. Målet är att eleverna under hela utbildningen skall utveckla sin förmåga till självständigt arbete och lära sig att göra medvetna val av uttrycksformer samt att motivera sina val. Eleverna lär sig att bedöma sitt eget och andras arbetande och arbeten, och får mångsidiga erfarenheter av att arbeta tillsammans med andra.

Det centrala innehållet omfattar bilduttryck, konstkännedom, konst-historia och nutidskonstens bilder, det egna kulturarvet, främmande kulturers bildvärld, byggda och naturliga miljöer, bruksföremål samt visuella medier. I verkstadsarbetet förenar man olika delområden av bildkonsten till tematiska helheter och genomför olika tvärkonstnärliga teman.

Förberedande undervisning i bildkonst

Eleverna övar sig i målning, teckning, tredimensionellt byggande, grafik och andra uttrycksformer inom bildkonsten. De bekantar sig med bildkonst, arkitektur och formgivning samt med visuell kommunikation genom sitt eget arbete. Man iakttar och utforskar närmiljön och bekantar sig med det lokala kulturarvet.

Vuxenutbildning i bildkonst

Inom vuxenutbildningen ligger tonvikten på bildkonstens historia och nutid samt på att eleven skall bemästra det visuella uttrycket, teknikerna och materialen inom sitt eget bildkonstområde.

Slöjd

Studiehelheternas mål och centrala innehåll

Målet för undervisningen i slöjd är att eleven skall förstå slöjdens betydelse för människans välbefinnande. Utgångspunkten för undervisningen är elevens egna upplevelser, arbete med händerna, framställning av produkter samt uttrycket. Slöjdutrycket tar sin utgångspunkt i kulturarvet, ett tvärkonstnärligt arbetssätt och kännedom om naturen. Eleven lär sig att uppskatta färdigheter och kunskaper i slöjd och att förstå slöjdes kulturella innebörd i form av uttryck och handling, färdigheter, produkter och alster. Målet är att eleven skall förstå den finländska textil-, bruksföremåls- och miljökulturen och hur den skiljer sig från andra kulturer samt betydelsen av att bevara och vidareutveckla traditionella hantverksmetoder och arbetssätt.

Slöjd och formgivning granskas ur estetisk, uttrycksmässig, ändamålsenlighets-, fysiologisk och strukturell samt materiell synvinkel. Tonvikten i undervisningen ligger på att göra iakttagelser: ett medvetet granskande av miljön, mediet, hantverksprocessen och den egna verksamheten. Undervisningens innehåll väljs så att de på ett mångsidigt sätt utvecklar elevernas kunskaper och färdigheter samt

deras kännedom om och förmåga att använda olika tekniker, material och arbetsredskap. Eleven får handledning i att skapa produkter av hög kvalitet och utveckla lösningar som är förenliga med en hållbar utveckling. Målet är att eleven skall lära sig att i sina slöjdprodukter kombinera visuella, ändamålsenliga, ekologiska, ekonomiska och teknologiska egenskaper. Produkterna bör vittna om att eleven har ett estetiskt, visuellt och kulturellt kunnande samt behärskar traditionella färdigheter.

Slöjdens grunder studiehelheterna 1–6

I slöjdens grunder lär sig eleven att uttrycka sig inom olika delområden av slöjdkonsten (planering och tillverkning av föremål, planering och tillverkning av textilier och kläder samt miljöplanering och -byggande). I de gemensamma studierna skall från vart och ett av dessa delområden ingå minst en studiehelhet vars mål och innehåll skall fastställas av utbildningsanordnaren i utbildningsanordnarens egen läroplan.

Undervisningens syfte är att eleven genom sitt eget arbete skall utveckla en balanserad och positiv självbild och en sund självkänsla. Eleven bekantar sig på ett mångsidigt sätt med de uttrycksmöjligheter som erbjuds av material och tekniker samt med tillämpningen av dessa kunskaper och färdigheter i planerings- och tillverkningsprocessen.

I slöjdens grunder lär sig eleverna att uttrycka sig inom alla delområden av slöjdkonsten. Eleverna iakttar sin miljö och övar sig i att förstå rum och proportioner samt i struktur-kännedom och användning av visuella uttrycksmedel. De får också lära sig kreativ problemlösning. Målet är att teman och uppgifter skall väljas så att eleverna får uppleva arbetsglädje och glädjen över att lära sig. Eleverna övar sig i att koncentrera sig på arbetet och hålla ordning på sitt arbetsutrymme och sina arbetsredskap. De får lära sig att värdesätta sitt eget och gruppens arbetande och arbeten. Målet är att eleverna skall bekanta sig med den lokala kulturens och andra kulturers hantverk och formgivning.

Verkstadsstudier i slöjd studiehelheterna 7–10

I verkstäderna fördjupas de kunskaper och färdigheter som eleven har tillägnat sig inom grundstudierna på ett eller flera delområden. En av dessa verkstäder kan handla om tvärkonstnärlighet.

Målet för verkstadsstudierna är att eleverna skall fördjupa sitt uttryck och förbättra sin interaktionsförmåga. I verkstäderna får eleverna utveckla sin problemlösningsförmåga. Målet är att de skall tillägna sig sådana arbetsvanor och lära sig använda sådana tekniker och material som de behöver i sitt arbete. Eleverna planerar och tillverkar produkter på ett sätt som förenar kunskaper och färdigheter med upplevelser och socialt samspel. Eleverna lär sig att i sina slöjdprodukter kombinera visuella, ändamålsenliga, ekologiska, ekonomiska och teknologiska egenskaper. Under planerings- och tillverkningsprocessen övar sig eleven i självständigt arbete, verbalisering av slöjdprocessen och självvärdering. Syftet är att eleven skall förstå den finländska textil-, bruksföremåls- och miljökulturen samt skillnader mellan olika kulturer. Eleven skall lära sig att uppfatta livsmiljöns mångformighet och kulturella miljövärden. Eleven bekantar sig med slöjd som konstform, sysselsättning och yrkesmässig verksamhet, hantverksteknik, regional kultur och kulturarv.

Förberedande undervisning i slöjd

Eleven bekantar sig med slöjdkonstens tre delområden: planering och tillverkning av föremål, planering och tillverkning av textilier och kläder, samt miljöplanering och -byggnad. I undervisningen prövar man på olika material, arbetssätt och grundläggande tekniker. Eleven iakttar och utforskar sin närmiljö och sin egen kulturs slöjdalster och hantverkstraditioner.

Vuxenutbildning i slöjd

Inom vuxenutbildningen ligger tonvikten på de studerandes egen intresseinriktning inom slöjdens olika delområden. Tonvikten ligger på estetiskt, visuellt och kulturellt kunnande, traditionskänedom, utveckling av det konsthantverksmässiga uttrycket, bemästring av tekniker och material samt hantverksfärdigheter.

Bilaga

Studiehelheter inom olika konstformer i den grundläggande konstundervisningens allmänna lärokurs

Grundläggande undervisning i konst						
Konstformer						
Musik	Ordkonst	Dans	Scenkonst		Visuella konstarter	
			Cirkuskonst	Teaterkonst	Arkitektur	Audiovisuell konst

Allmän lärokurs, studiehelheter enligt konstområde

Musik

1. Solosång
2. Körsång/ensemblesång
3. Musicera tillsammans
4. Instrumentala studier
5. Musikkännedom
6. Musikteori och tonträffning
7. Fritt ackompanjemang och improvisation
8. Musikteknologi
9. Världsmusik
10. Tvärkonstnärlighet

Ordkonst

1. Att gestalta sin värld
2. Berättelsens strukturer och begrepp
3. Språkets mångformighet
4. Återkommande teman inom ordkonsten
5. Olika verkligheter och berättartekniska grepp
6. Berättarens och textens metamorfoser
7. Texten i världen
8. Jag som konstnär
9. Berättelser i nya medier
10. Möte mellan olika konstformer

Dans

1. Klassisk balett
2. Modern dans
3. Jazzdans
4. Finsk folkdans
5. Etniska danser

6. Tidens fenomen

7. Scenframträdanden
8. Tvärkonstnärlighet
9. Danskunskap
10. Läroanstaltens egen studiehelhet

Cirkuskonst

1. Cirkuskonstens grunder
2. Cirkuskonstens grunder
3. Cirkuskonstens grunder
4. Cirkuskonstens grunder
5. Cirkuskonstens grunder
6. Verkstadsstudier i cirkuskonst/Cirkuskonstens mångformighet
7. Verkstadsstudier i cirkuskonst/Cirkuskonstens historia och nutid
8. Verkstadsstudier i cirkuskonst/Sätta upp ett cirkusnummer
9. Verkstadsstudier i cirkuskonst/Provföreställningar
10. Verkstadsstudier i cirkuskonst/Sätta upp cirkusnummer på egen hand

Teaterkonst

1. Teaterkonstens grunder
2. Teaterkonstens grunder
3. Teaterkonstens grunder
4. Teaterkonstens grunder
5. Teaterkonstens grunder
6. Teaterkonstens grunder

7. Verkstadsstudier i teaterkonst/
Introduktion i olika teaterformer
8. Verkstadsstudier i teaterkonst/
Introduktion i teaterns delområden
9. Verkstadsstudier i teaterkonst/
Introduktion i teaterns mång-
formighet
10. Verkstadsstudier i teaterkonst/
Sätta upp en teaterföreställning

Arkitektur

1. Arkitekturens grunder
2. Arkitekturens grunder
3. Arkitekturens grunder
4. Arkitekturens grunder
5. Arkitekturens grunder
6. Arkitekturens grunder
7. Verkstadsstudier i arkitektur
8. Verkstadsstudier i arkitektur
9. Verkstadsstudier i arkitektur
10. Verkstadsstudier i arkitektur

Audiovisuell konst

1. Grunderna i audiovisuell konst
2. Grunderna i audiovisuell konst
3. Grunderna i audiovisuell konst
4. Grunderna i audiovisuell konst
5. Grunderna i audiovisuell konst
6. Grunderna i audiovisuell konst
7. Verkstadsstudier i audiovisuell
opinnot
8. Verkstadsstudier i audiovisuell
konst
9. Verkstadsstudier i audiovisuell
konst
10. Verkstadsstudier i audiovisuell
konst

Bildkonst

1. Bildkonstens grunder
2. Bildkonstens grunder
3. Bildkonstens grunder
4. Bildkonstens grunder
5. Bildkonstens grunder
6. Bildkonstens grunder
7. Verkstadsstudier i bildkonst
8. Verkstadsstudier i bildkonst
9. Verkstadsstudier i bildkonst
10. Verkstadsstudier i bildkonst

Slöjd

1. Slöjdens grunder
2. Slöjdens grunder
3. Slöjdens grunder
4. Slöjdens grunder
5. Slöjdens grunder
6. Slöjdens grunder
7. Verkstadsstudier i slöjd
8. Verkstadsstudier i slöjd
9. Verkstadsstudier i slöjd
10. Verkstadsstudier i slöjd